

MIIKA KABATA

UNESCO:n Filosofian päivä Suomessa

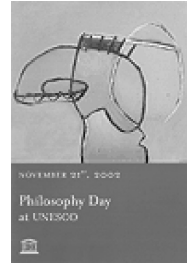
UNESCO:n JULISTAMAA ensimmäistä kansainvälistä Filosofian päivää juhlistettiin 21. marraskuuta 2002. Kaikkiaan 52 maassa ympäri maailman järjestettiin filosofisia tapahtumia, filosofiakahviloita ja pyöreän pöydän piirejä. Myös Suomi kuului joukkoon. Ensimmäisen Filosofian päivän ohjelmistoon kuuluivat filosofinen esseekilpailu ja kysy filosofilta -tapahtuma.

Filosofinen esseetapahtuma

Filosofisen esseetapahtuman järjestivät Suomen UNESCO-kouluverkko, Filosofian

ja elämäntiedon opettajat ry. (FETO) ja Suomen filosofinen yhdistys. Esseetapahtuma oli suunnattu perusopetuksen oppilaille ja lukioiden sekä ammattioppilaitosten opiskelijoille. Association Internationale des Professeurs de Philosophie (AIPPh) Itämeren verkoston osallistumisen myötä esseetapahtumaan saatiin myös kansainvälinen sarja, joka oli tarkoitettu kaikille Itämeren alueen filosofisista kysymyksistä kiinnostuneille oppilaille ja opiskelijoille.

Filosofiaa ja filosofiaa kysymyksiä pohdittavan kirjoituksen oli tarkoitus olla ytimekäs ja tiivis, pituudeltaan noin 1–2 liuskaa.

Aiheita oli kolme: (1) Mitä filosofia on minulle, (2) Filosofian merkitys nykymaailmassa, ja (3) UNESCO:n maailmanperintö ja arvot (filosofisesta näkökulmasta). Ei ollut yllättävää, että aiheista ensimmäinen osoittautui selvästi suosituimmaksi. Filosofian merkityksen pohtiminen oman elämän kannalta oli helpompaa ja läheisempää kuin vaikea ja kiistanalainen kysymys filosofian roolista nykymaailmassa.

Esseille oli kolme sarjaa: kansainvälinen sarja ja kotimaiset sarjat lukioiden ja ammattioppilaitosten opiskelijoille sekä perusopetuksen oppilaille. Ansiokkaimmaksi kirjoittajaksi valittiin kansainvälisessä sarjassa Sonia Mielnikiewicz Puolasta. Lukioiden ja ammattioppilaitosten kirjoittajista palkittiin kuopiolaisen Nina Hyvösen kirjoitus. Perusopetuksen palkinnot jaettiin helsinkiläisen Loviisa Kortteisen ja oululaisen Jyri Sepän kesken.

Kirjoittajat palkittiin kirjapalkinnoilla. Voittajien julistaminen tapahtui ”Maailmanperintö”-kirjan toisen painoksen julkistamistilaisuuden yhteydessä Opetushallituksessa. Kaikille kirjoittajille, joiden essee julkaistiin Feto:n internet-sivuilla, lähetettiin myös kunniamaininta osallistumisesta.

Palkitut esseet

Esseiden kirjo vaihteli omakohtaisista ja kokeilevista kirjoituksista ylioppilaskokeen vastausta lähestyvään asiatyyliin. Tämä monipuolisuus teki palkittavien kirjoitusten valinnasta vaikean varsinkin kansainvälisessä sarjassa, jossa vaihtelu oli suurinta. Pitkällisen pohdinnan jälkeen ansiokkaimmaksi nostettiin puolalainen lukiolainen Sonia Mielnikiewicz Grudziadzin kaupungista. Hän problematisoi esseessään taidokkaasti filosofian omakohtaisen merkityksen ja laajemman yhteiskunnallisen roolin välistä suhdetta.

Mielnikiewiczin ydinajatus heijastuu seuraavassa lainauksessa: ”En etsi yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua. En pidä filosofiaa valmiiden vastausten luettelona. Minulle filosofia, erityisesti metafysiikka, on eräänlainen innoituksen lähde, tai elämänlanka. On mahdotonta pysyä uskollisena vain yhdelle erityiselle idealle, on sen sijaan jopa suositeltavaa yhdistellä erilaisia teorioita ja ideoita.” Filosofisten näkökulmien moninaisuuden voi nähdä hyväksi myös siksi, että tällöin filosofia saattaa paremmin heijastaa yhteiskunnassa vallitsevia moninaisia pyrkimyksiä.

Suomalaisista opiskelijoista palkittiin Kuopion klassillisen lyseon Niina Hyvönen. Hän kertoi epävarmuudesta, jonka filosofian opiskelu lukiossa on herättänyt hänen juurtuneissa uskomuksissaan: ”Vaikka filosofia onkin aiheuttanut hämmennystä, se on saanut silmäni aukeamaan ja tutkimaan maailmaa, jossa elämme, ja ennen kaikkea minua itseäni.” Filosofian ensisijaisena tehtävänä ei tarvitse pitää ajattelun selkiyttämistä, ehkä paremminkin tarvitsemme argumentteja ja kriittisyyttä, jotka herättävät ajattelumme ’dogmaattisuuden unesta’.

Perusopetuksen esseistä palkittiin Oulun normaalikoulun oppilas Jyri Seppä ja Helsingin Roihuvuoren ala-asteen oppilas Loviisa Kortteinen. Perusopetuksen oppilaiden kirjoituksissa filosofia liitettiin kiperien kysymysten pohdintaan ja maailman moninaisten ilmiöiden hämmästelämiseen. Erityisesti neljäsluokkalaisen Jyri Sepän esseessä tuli ilmi filosofian alkuperäinen dialoginen ja kollektiivinen luonne: ”Filosofia on loogista ja tavallaan mielikuvituskellista ajattelua, jossa yhdistyy sekä oma näköpiiri että toisen ajattelumaailma. Tietenkin joku voisi kysyä: eikö sitten filosofiaa voi harrastaa yksin? Kyllähän sitä voi,

mutta silloin ei tarvitse perustella mielipiteitään, eikä voi kuunnella toisten mielipiteitä.”

Kysy filosofilta

Filosofian päivänä kaikilla kiinnostuneilla oli mahdollisuus kysyä jokin mieltään askarruttava filosofinen kysymys joukolta suomalaisia filosofeja. Kysymyksiin lupautuivat vastaamaan mm. Timo Airaksinen, Jussi Kotkavirta, Ilkka Niiniluoto, Toivo Salonen ja Tuukka Tomperi. Kysymyksiä saattoi jättää sähköpostitse tai puhelimitse Opetushallitukseen, josta niitä jaettiin eteenpäin vastaajille. Kaikki esitetyt kysymykset ja niiden vastaukset on julkaistu internetissä Feton kotisivuilla.

Kysymyksiä tuli lähes 40. Matrixin ja Truman Show’n kaltaiset elokuvat olivat ilmeisinä innoituksen lähteinä monille kysyjille. Näiden kysyjien mielenkiintoa herättivät metafysiikan ja epistemologian perimmäiset kysymykset todellisuuden luonteesta ja sen tiedettävyydestä. Lisäksi kysyttiin Jumalan olemassaolosta ja maailmankaikeuden alkuperästä. Toinen kiinnostusta herättänyt aihekokonaisuus oli etiikan soveltaminen elämän omakohtaisiin ongelmiin. Neljä esimerkkiä kysymyksistä ja vastauksista julkaistaan ohessa tässä lehdessä.

Filosofian päivän tulevaisuus

Tieto ensimmäisestä Filosofian päivästä kiiri Opetushallitukseen noin kaksi viikkoa ennen varsinaista päivämäärää. Lyhyt varoitus aika vaikeutti sekä ohjelman järjestämistä että tapahtumasta tiedottamista. Tästä johtuen filosofian laitokset, opiskelijajärjestöt, filosofiset yhdistykset ja muut filosofiasta kiinnostuneet eivät tainneet juurikaan ehtiä reagoimaan tapahtumaan, eikä 21. marraskuuta liene vielä jäänyt filosofian harrastajien mieleen erityisenä päivämääränä. Kuluvana vuonna UNESCO:n Filosofian päivää vietetään torstaina 20. 11. (Jatkossa päivänä on aina marraskuun kolmas torstai.) Kun päivämäärä on hyvissä ajoin tiedossa, on tapahtumasta mahdollista kehittää vuosi vuodelta vahvistuva traditio.

Lisätietoja Filosofian päivästä UNESCO:n ja FETON sivuilla internetissä:

<http://www.unesco.org/shs/eng/philosophyday.shtml>

<http://www.feto.fi>

con Filosofian päivän. Tätä päivää vietetään yli viidessäkymmenessä maassa järjestämällä konferensseja, keskustelutilaisuuksia ja muita asiaan liittyviä tapahtumia.

Pariisin päämajassa tullaan Filosofian päivän kunniaksi keskustelemaan seuraavista aiheista: köyhyys, oikeudenmukaisuus ja maailman rauha; filosofia ja ihmisoikeudet; filosofia polkuna emansipaatioon; kulttuurisen monimuotoisuuden ja kulttuuristen oikeuksien filosofia; filosofia ja media; etiikka ja tiede; filosofia ja tieto. Tarkoituksena on tutkia ja etsiä vastauksia ajankohtaisiin maailmanlaajuisiin ongelmiin filosofisen analyysin ja keskustelun avulla.

Ihmisten keskinäinen tieto ja maailman kaikkien ajattelun traditioiden yhteisymmärrys on nyt keskeisempää kuin koskaan ihmisten välisen dialogin ja keskinäisen kunnioituksen toteutumiseksi. Juhlakaamme tänään filosofian yleismaailmallisuutta. Viisauden rakastaminen on luontaista jokaiselle kulttuurille ja edustaa ihmiskunnan aineetonta perintöä. Unescon Filosofian päivän myötä tahdon korostaa filosofian tärkeyttä ja filosofian antia yhteiskunnalle.

Pohtikaamme tänään Filosofian päivänä, mitä teemme, miten sen teemme ja miksi *emme* tee toisin. Kyseenalaisitakaamme päivittäiset käytäntömme ja tarkastelkaamme kriittisesti sitä, minäkalaisia miehiä ja naisia meistä on tullut. Valottakaamme niitä harmaita alueita, jotka liittyvät ymmärrykseemme ”Toisesta”. On oikea hetki punnita tekojemme eettisiä seurauksia, tai päätöksistämme aiheutuvia tarkoittamattomia seuraamuksia. Rohkaiskaamme nuoria olemaan luovia heidän etsiessään uusia vastauksia yhteiskuntiemme haasteisiin. Rohkaiskaamme heitä etsimään puutteita nykyisistä rakenteista, jotka on laadittu yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistämistä varten. Rohkaisen teitä kaikkia filosofoimaan tänään. Maailmassa, jossa toiminta ei välttämättä saa alkuaan ajatuksesta, käyttäkäämme tämä päivä pohdintaan, kyselemiseen ja etsintään yli niiden rajojen, jotka määrittävät sitä mitä luulemme tietävämmem.

Suomennos Hanna Lämsä